

Justitieminister Gunnar Strömmer
Civilminister Erik Slottner

Stockholm
2026-03-03

Hemställan

Avseende inrättande av specialdomstol för upphandlingsmål

Undertecknade företrädare för näringslivets organisationer hemställer härmed att regeringen vidtar åtgärder för att inrätta en specialdomstol för prövning av mål enligt lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna, lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet, lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner samt lagen (2008:962) om valfrihetssystem. Vår hemställan grundas på följande bakgrund, problembeskrivning och behov av åtgärder.

Bakgrund

De inköp som offentliga aktörer gör genom offentlig upphandling är omfattande och av central betydelse för samhället. Värdet av de upphandlingspliktiga inköpen uppgick år 2023 till 1 009 miljarder kronor, motsvarande 18,4 procent av BNP.

Det är väsentligt att säkra att det finns ett effektivt och rättssäkert system för rättslig prövning av dessa upphandlingar. Frågan om svensk domstolslösning har varit föremål för analys, senast av Produktivitetskommissionen (SOU 2025:96).

Produktivitetskommissionen föreslår att antalet behöriga förvaltningsrätter i upphandlingsmål bör begränsas till tre samt att en särskild kammarrätt utses. Vi delar bedömningen att en koncentration av målhanteringen är nödvändig men konstaterar att förslaget inte fullt ut tillgodoser de krav på rättssäkerhet, enhetlighet och kompetens som rättsområdet kräver.

Offentlig upphandling är ett komplext rättsområde där EU-rätten utgör den primära rättskällan, kompletterad av civilrättsliga och förvaltningsrättsliga principer. Denna komplexitet medför behov av specialisering inom domstolsväsendet för att säkerställa en enhetlig, förutsebar och rättssäker rättstillämpning.

Internationella jämförelser

Flera europeiska länder tillämpar redan ordningar med specialiserade domstolar eller nämnder för upphandlingsmål. Danmark har en särskild klaganämnd, Norge bereder införandet av ett liknande system och Finland har sedan länge en specialdomstol för upphandlingsrättsliga mål. Specialisering inom domstolsorganisationen är således etablerad och beprövad i vår närregion.

Vi föreslår att Sverige inför en enda behörig underrätt alternativt domstol samt en enda behörig kammarrätt, med fördel kammarrätten i Jönköping, som ges exklusiv kompetens på området. I ett sådant system bör Högsta förvaltningsdomstolen inte ingå i instanskedjan.

Problembild i nuvarande svenska ordning

De grundläggande målen med offentlig upphandling – att motverka godtycke, främja konkurrens och säkerställa transparens – riskerar enligt vår bedömning att inte upprätthållas i nuvarande ordning. Flera anmärkningsvärda brister kan konstateras:

- Endast cirka två procent av förvaltningsrätternas mål avser upphandlingsrätt, vilket innebär begränsade möjligheter att upprätthålla och utveckla specialiserad kompetens.
- En betydande andel överprövningar prövas inte i sak, vilket medför bristande rättssäkerhet för leverantörer.
- Bifallsfrekvensen uppgår till 6,2 procent, att jämföra med 25–30 procent för ett decennium sedan.
- Skillnaderna mellan domstolarnas bedömningar är avsevärda. Förvaltningsrätten i Malmö uppvisar en bifallsfrekvens om så låg som 0,6 procent, medan motsvarande frekvens vid Förvaltningsrätten i Linköping uppgår till 11,8 procent.
- Andelen mål som beviljats prövningstillstånd i kammarrätterna uppgick år 2018 till cirka 38 procent, men hade till år 2025 minskat till omkring 17 procent. Särskilt anmärkningsvärt är att Kammarrätten i Göteborg år 2018 beviljade prövningstillstånd i 56 procent av målen, medan motsvarande andel år 2025 uppgick till endast 3,8 procent.
- Praxis från kammarrätterna är spretig, men Högsta förvaltningsdomstolen har endast prövat ett upphandlingsmål under de senaste två åren.

Sammantaget skapar dessa omständigheter en ordning där rättstillämpningen är svår att förutse och där tilltron till systemet riskerar att undergrävas. Detta strider även mot EU:s krav på en snabb, effektiv och rättssäker prövning enligt rättsmedelsdirektiven.

Hemställan

Mot bakgrund av ovanstående hemställer vi att regeringen:

tillsätter en utredning med uppdrag att lämna förslag till inrättande av en specialdomstol för upphandlingsmål samt en behörig kammarrätt som ensam överinstans.

Syftet med reformen ska vara att;

- stärka rättssäkerheten och förutsebarheten i upphandlingsmål,
- säkerställa en konsekvent och kvalificerad rättstillämpning,
- minska målvolymerna genom tydligare och mer enhetlig praxis, och
- uppfylla EU-rättens krav på en snabb och effektiv prövning.

Undertecknare

Karin Johansson, vice vd, Svenskt Näringsliv
Fredrik Östbom, näringspolitisk chef, Almega
Catharina Elmsäter-Svärd, vd, Byggföretagen
Johnny Petré, vd, Installatörsföretagen,
Anna Wallén, näringspolitisk chef, Visita
Åsa Zetterberg, vd, TechSverige
Anders Robertsson, vd, Maskinentreprenörerna
Maria Rosendahl, näringspolitisk chef, Teknikföretagen
Jonas Hagelqvist, vd, Transportföretagen
Anna Grönlund, vice vd, Sveriges Bussföretag
Erik Haara, vd, Trä- och möbelföretagen
Ellen Einebrant, vd, Återvinningsindustrierna
Magnus Demervall, vd, Företagarna